

فضائل و خواص سوره های قرآن

شکوفه های سوره قرآن

(۱)

پیشگفتار

گردآوری و تدوین:

سید علی لواسانی

نام جزوه : فضائل و خواص سوره‌های قرآن - شکوفه‌های سور قرآن (۱)

موضوع : پیشگفتار

نویسنده : سید علی لواسانی

ناشر : دفتر نشر فرهنگ و معارف اسلامی مسجد هدایت

آدرس : تهران، خیابان جمهوری اسلامی، مسجد هدایت

تلفن : ۰۲۴-۳۳۹۰۷۰۲۱ - ۰۲۱ - ۳۳۳۹۲۶۲۳ - ۰۲۱

صندوق پستی : ۵۹۵ - ۱۱۵۵

آدرس وب سایت : www.hedayatgar.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَ
الْمُرْسَلِينَ سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى
أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ أَبَدَ الْأَبَدِينَ.

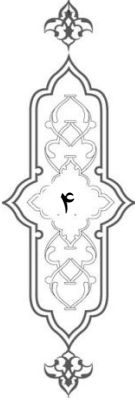
قرآن کریم این معجزه‌ی شگفت و گنجینه‌ی تمام نشدنی از معارف الهی، کتاب
تعلیم و قرائت، راهنما به حق و سعادت و به فرموده مولی امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ
نسخه‌ی شفابخش تمام بیماری‌ها و نجات دهنده از هر گونه حیرت و
درماندگی‌ها است.

پنده دهنده‌ای است که انسان‌ها را نمی‌فریبد، هدایت‌کننده‌ای است که گمراه
نمی‌سازد و سخنگویی است که هرگز دروغ نمی‌گوید.

آری، سخن از کلام الهی و عظمت آن بسیار است. در جایی که خود قرآن
بیان می‌فرماید:

«قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ»^۱ از جانب خدا نور و کتاب

روشنگری برای شما آمده است.

«كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ»^۱

کتابی است که به سوی تو نازل کردیم تا مردم را به اذن پروردگارشان از تاریکی‌ها به سوی روشنایی رهایی بخشی.

«وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى

لِلْمُسْلِمِينَ»^۲ و این کتاب را که بیانگر همه چیز و برای مسلمانان رهنمود و رحمت و بشارتی است بر تو نازل کردیم... و بسیاری دیگر.

در جلال و بزرگی قرآن همین بس که گفتار و کلام پرودگار و وحی و هدایت

رب العالمین، بزرگ‌ترین معجزه‌ی جاودانه‌ی پیامبر خاتم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و آیاتش عهده‌دار هدایت بشر و ضامن سعادت انسان‌ها است.

قرآن انسان را به علم و عقل هر دو و در کنار هم دعوت می‌کند و همان‌گونه

که مشوق علم و تعلّم و تعلیم است، تعقل و تدبّر در عالم خلقت و راز آفرینش را اساس و حیات انسان‌ها می‌داند.

آیات فکرت و تدبّر در جهان آفرینش در سراسر قرآن مجید چشم‌گیر است:

«أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ

شَيْءٍ»^۳

آیا در حکومت آسمان‌ها و زمین و مخلوقاتی که خداوند آفریده از روی دقت

و فکر نظر نمی‌کنند؟

۱-سوره‌ی ابراهیم آیه‌ی ۱.

۲-سوره‌ی نحل آیه‌ی ۸۹.

۳-سوره‌ی اعراف آیه‌ی ۱۸۵.

«وَكَأَيِّن مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ»^۱ - و چه بسا نشانه‌هایی (از خدا) در آسمان‌ها و زمین وجود دارد که آنها از کنارش می‌گذرند و از آن روی می‌گردانند!

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ^۲ - آیا درباره‌ی قرآن نمی‌اندیشند؟

أَفَلَا تَعْقِلُونَ^۳ - آیا هیچ فکر نمی‌کنید؟

قرآن تنها کتاب آخرتی نیست، قرآن هم کتاب هدایت و تدبیر و هم اصول و فروع دین و هم کتاب سیاست و حکومت و هم سرافرازی و عزت و علم و دانش است و بدین جهت با داشتن جاذبه‌های گوناگون در زمینه‌های مختلف، پیوسته و در تمام اعصار مورد توجه مسلمانان بلکه غیر مسلمانان بوده و هست، و لذا در هر زمان و دوران برای انسان‌های آن شکوفایی و راهنمایی می‌باشد. و همان است که امام به حق ناطق حضرت صادق علیه السلام می‌فرماید:

«إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَجْعَلْ لِرِزْمَانِ دُونَ وَ لَا لِإِنْسَانِ دُونَ نَاسٍ فَهُوَ فِي كُلِّ زَمَانٍ جَدِيدٌ وَ عِنْدَ كُلِّ قَوْمٍ غَضٌّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»^۴ خداوند متعال قرآن را برای زمانی محدود یا مردم و قومی خاص قرار نداده بلکه تا روز قیامت و در هر زمان و نزد هر قومی تازه و شاداب خواهد بود. و براستی چه فرمایش آسایش‌دهنده و دلنشین.

۱- سوره‌ی یوسف آیه‌ی ۱۰۵.

۲- سوره‌ی نساء آیه‌ی ۸۲.

۳- سوره‌ی بقره ۴۴.

۴- بحارالانوار ج ۹۲ ص ۱۵.

اما چقدر جای تأسّف و حیرت است که باید اذعان کنیم آن چنان که می‌بایست و لازم می‌بود از دستورات و روح قرآن بهره‌ی وافی نبرده‌ایم. امروز ده‌ها سال است که غیرمسلمانان حقیقت قرآن را از ما گرفتند و گوی سبقت را در عمل از ما ربودند و همان است که مولی‌الموحّدين علیه افضل صلوات المصلین صدها سال پیش از این با فرموده معجزه‌آسای خود به ما هشدار داده بود: «اللّٰهُ اَللّٰهُ فِی الْقُرْآنِ، لَا یَسْبِقُکُمْ بِالْعَمَلِ بِهْ غَیْرُکُمْ»^۱ به هوش باشید، زنهار مگذارید دیگران در عمل کردن به قرآن به شما سبقت بگیرند!

شگفتا! ما با علم به همه‌ی این تبعات، همواره در بیگانگی و بی‌تفاوتی بسر می‌بریم. کتاب عزیز می‌فرماید: آیا موقع آن نرسیده که قلب‌های با ایمان در برابر ذکر خدا و آنچه از حق نازل شده خاشع گردد؟^۲ و آیا وقت آن نرسیده که ما به ندای فطرت پاسخ مثبت بدهیم و قرآن را در عزلت و هجرت و انزوا نگذاریم و تا مشمول آیه شریفه نگردیم:

«وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا»^۳

پیامبر ﷺ به پیشگاه خدا عرضه داشت پروردگارا! این قوم من، قرآن را در انزوا و عزلت مهجور گذاشتند.

۱- نهج البلاغه نامه‌ی ۴۷.

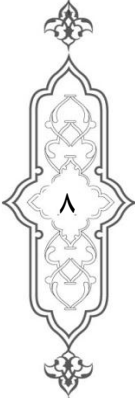
۲- الم یأ للذین آمنوا أن... (سوره‌ی حدید آیه‌ی ۱۶).

۳- سوره‌ی فرقان آیه‌ی ۳۰.

عمل کردن به قرآن یعنی دنیای خود را آباد کردیم و آخرت‌مان را تأمین نمودیم. آری زندگی که در آن قرآن نقشی نداشته باشد همانند زندگی حیوانی است که تمام همّ و هدفش طعمه و علفش می‌باشد و از سرنوشت خود غافل و بی‌خبر است، نمی‌داند برای چه آفریده شده است و هدف از خلقتش چیست؟ ما خود را عادت دهیم که با کلام الهی اُنس بگیریم، حوائج و خواسته‌های خود را از آن بخواهیم و دردهایمان را با آن درمان نمائیم و بر این باور باشیم تا زمانی که این راهنمای مهربان اُنیس و همدم ما باشید هرگز احساس هراس و ناامنی نکنیم. سیدالساجدین صلوات الله علیه می‌فرماید:

«لَوْ مَاتَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَمَا اسْتَوْحِشْتُ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ الْقُرْآنُ مَعِيَ»^۱ تا زمانی که قرآن همدم و همراه من باشد اگر تمامی شرق و غرب عالم بمیرند من از تنهایی هرگز هراس و وحشتی نخواهم داشت.

ما بر این عقیده باشیم که روخوانی قرآن، نظر به نوشته مبارک قرآن، حفظ و از بر کردن قرآن، وجود قرآن در منزل و محل کار و خلاصه داشتن رابطه‌ی مستقیم با کلام الهی همواره نتایج پر بها و ثمرات سودمندی برای ما داشته و دارد و این گواهی تاریخ درخشان اسلام است که جمع بسیاری هستند که با اعتقادی راسخ از راه تلاوت و توسل و استشفای به کتاب خدا به خواسته‌های خود نائل آمده‌اند.

ما سعی کنیم به فرموده امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام اقلّاً روزی کمتر از پنجاه آیه نخوانیم، خود قرائت سبب می‌شود که خواننده دقت و تدبّر بیشتری در قرآن کند و از نکات دقیق و لطیفی که در آیات به کار رفته لذّت بیشتری ببرد.

خواندن قرآن در منزل باعث نورانیت و زدودن ظلمات شیطانی است. رسول مکرّم اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: «نَوْرُوا بِبُيُوتِكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ»^۱ با تلاوت قرآن در منزل، خانه‌هایتان را نورانی کنید.

یکی از اعجاز و شگفت‌آوری قرآن در آن است که تکرار قرائتش خسته‌کننده و ملال‌آور نیست و این از عجایب این موهبت آسمانی است. در هر مرتبه که تلاوت می‌شود شکوفه‌های نوینی دارد گویا نخستین باری است که قرائت می‌گردد. بهترین شعر و زیباترین نثر قلم چند بار که خوانده می‌شود ملال‌آور می‌گردد ولی تکرار کتاب خدا نه فقط دل‌نگی و به ستوه نمی‌آورد بلکه خود یک شمع تازه و نشاط‌انگیز دیگر است!

قرآن ظاهر و باطن دارد. باطن قرآن از ظاهر آن و ظاهرش از باطن آن جدا نیست و هر دو توأم با حسن عقیده همواره باید مدنظر یک مؤمن مسلمان باشد تا چنانچه خواهیم دید از آن همه فضائل و ثواب‌ها و خواصی که برای تک تک سوره‌ها از خاندان وحی و رسالت به ما رسیده بهره‌ی کامل ببرد و بیماری‌های روحی بلکه جسمانی خود را درمان نماید.

البته می دانیم که بیماری های روحی و اخلاقی شباهت زیاد به بیماری های جسمی دارند. هر دو کشنده و هر دو به معالجه و درمان نیازمندند و گاهی سبب سرایت به دیگران نیز می گردند.

قرآن کریم در عین حالی که داروی شفابخش برای آنهایی که از بیماری عشق به دنیا و وابستگی به مادیات رنج می برند و یک نسخه ی علاج دهنده و باعث نورانیت و تسکین آلام روحی می باشد، برای جسم و تن انسان نیز یک داروی آرام بخش بلکه شفا دهنده و برآورده کننده ی بسیاری از خواسته های او است.

حضرت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام از پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل می کند:

شخصی خدمت حضرتش از درد سینه شکایت کرد، حضرت فرمود:

«اسْتَشْفِ بِالْقُرْآنِ» از قرآن شفا بگیر، خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

«وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ»^۱ که آشکارا بر بیماری های ظاهری و باطنی و

جسمی و معنوی دلالت می نماید.^۲

حضرت امیر عَلَيْهِ السَّلَام می فرماید:

«فَاسْتَشْفُوهُ مِنْ أَدْوَائِكُمْ وَاسْتَعِينُوا بِهِ عَلَى لَأَوَائِكُمْ»^۳ دارو و درمان

خود را از قرآن بگیرید و در سختی ها و گرفتاری ها از آن یاری بجوئید. البته

۱- سوره ی یونس عَلَيْهِ السَّلَام. آیه ی ۵۷.

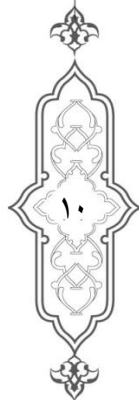
۲- عِدَّةُ الدَّاعِي ص ۲۷۴

۳- نهج البلاغه خطبه ۱۷۵ .

این‌ها را آن کس که با اعتقاد به شفا و درمان به دستور قرآن عمل کند و اخلاص را در نیت و عمل پیشه نماید هر چند عوامل مبسوط دیگری دارد که ما آن را با توفیقات الهی در کتاب «شکوفه‌های قرآن و عترت علیهم‌السلام» یادآوری نموده‌ایم.

نکته‌ای که در اینجا نباید از نظر دور داشت روایات و دستوراتی که درباره‌ی فضیلت و خواص هر یک از سوره‌ها آمده است البته تنها بدین معنا نیست که فقط قرائت این سوره‌ها دارای آن همه نتایج سودمند و ثمربخش است، چنان که حضرت امیر علیه‌السلام در روایتی می‌فرماید: «أَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَا تَدْبُرَ فِيهَا» قرائتی که در آن تدبّر و اندیشه نباشد خیر و منفعتی ندارد که ظاهر آن دلالت بر کمال تلاوت می‌نماید. بلکه آنچه به این تلاوت‌ها بیش از هر چیز بهای کامل و ارزش نهایی می‌بخشد همان عقیده و ایمان به مفاد آن و به اجرا در آوردن دستورات جاودانه و حیات‌بخش آن‌ها می‌باشد، و چه بسیاری هستند که قرآن می‌خوانند و آیاتی تلاوت می‌کنند اما نتیجه و بهره آنچنان نمی‌گیرند و آنچه را که از قبیل شفا و درمان خواستند بهبود نیافتند.

در جنگ صفین یکی از سربازان لشکر مولا امیرالمؤمنین علیه‌السلام که دستش از وسط دو نیم شده بود متوسّل به حضرت شد و مولا آن قسمت جدا شده را در کنار دست بریده قرار داد و با لبان مبارک چیزی زمزمه فرمود و دو قسمت بهم پیوند خورد و دست کاملاً به حالت اول طبیعی خود برگشت. آن مرد سؤال کرد:

شما چه خواندید که دستم صحیح و سالم شد؟ حضرت فرمود: سوره‌ی حمد. مرد از روی سبک‌سری و بی‌اهمیتی گفت: سوره‌ی حمد؟! همین که این را گفت دستش مانند حالت قبل از وسط دو نیم شد! و حضرت وی را رها کرده و از کنارش گذشت.^۱

آری! با حُسن عقیده و ایمان کامل به دُعا و کلام الهی به طور قطع می‌توان به نتیجه مطلوب و کمال مقصود نائل آمد.

از طرفی باید اذعان کنیم هر چند برای بهره‌مند شدن از آن همه ثواب‌های عظیم و خواص شفابخش سُورِ قرآن کریم به فرموده بعضی از اعلام منوط به اجراکردن محتوا، پرهیزکاری و عمل نمودن به دستورات و مواعظ آیات الهی است، اما بر طبق ظواهر احادیث و اخبار، خود قرائت، به هر حال بی‌اجر و پاداش نخواهد بود، جائی که تنها نگاه کردن به خط قرآن عبادت محسوب می‌شود و (پاداش دارد)^۲ و یا کسی که به قرآن گوش فرا دهد خداوند بلاهای دُنیوی را از او دفع می‌کند و آن کس که آن را تلاوت می‌کند از عذاب‌های اخروی مصون می‌دارد^۳، و یا این که بهترین شما کسی است که قرآن را فرا بگیرد و به دیگران نیز تعلیم بدهد^۴، و یا کسی که به فرزندش قرآن تعلیم دهد گویا

۱- بحار ج ۹۲ ص ۲۳۳، مناقب آل‌ایطالب ج ۲ ص ۳۳۶.

۲- بحار ج ۹۲ ص ۲۳۳.

۳- وسائل ج ۴ ص ۸۳۱.

۴- مستدرک ج ۴ ص ۲۳۳.

ده هزار گرسنه‌ی مسلمان را سیر کرده باشد^۱، و یا ثواب یک ختم قرآن مخصوصاً در ماه رمضان آنچنان فضیلت و پاداش دارد و... بسیاری دیگر از فضائل که بدون هیچ قید و شرطی در احادیث و مجامع روایی وارد شده، دیگر نشاید و نباید که این‌گونه پاداش‌ها و فیوضات ربّانی علی‌الإطلاق - خدای نکرده - جای تردید و استبعاد بوده باشد و خداوند منّان هر کس را مطابق نیّت و اندازه‌ی همّت و ظرفیّت او از جود و کرم نامتناهی خود افاضه می‌فرماید چنان که خود فرموده است: «أَنْتِي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى»^۲ من عمل هیچ عاملی از شما را، زن باشد یا مرد، ضایع نخواهیم کرد. و مسلماً عمل به هریک از روایت یادشده و از قبیل آن، صرف نظر از قیودات دیگر، خود یک عمل مستقل به حساب می‌آید.

اما در عین حال این نکته را فراموش نکنیم که پاداش و ثواب همیشه به یک حالت ثابت و لایتغیّر نمی‌ماند و چه بسا با یک غیبت یا دورغ یا یک فریب یا اِعمالِ حَسَد و امثال آن حبط عمل شده و آتشی باشد که تمامی این خرمن‌ها را بسوزاند! و البته آیات حبط عمل و ابطال حسنات در کلام الهی آنقدرها کم و چندان اندک نمی‌باشند!

از طرفی دیگر باید توجّه داشت که رسیدن به خواسته‌ها و خواص سوره‌های

۱- بحار ج ۹۲ ص ۱۸۸.

۲- سوره‌ی آل‌عمران آیه‌ی ۱۹۵.

شریفه این نیست که همیشه نتیجه‌ی فوری و مثبت بدهد و چه بسا برای قاری و طالب حاجت در این مقطع، وصول به حاجت مصلحت نباشد و از آن طرف هم، چنانچه به خواسته‌اش نرسید نباید دچار یأس و ناامیدی گردد و بداند پاداش‌هایش نیز برای روز معاد یک ذخیره برای او محسوب می‌گردد. علاوه بر آن که صبر و شکیبائی جهت گرفتن حاجات و تسلیم در برابر اراده خواست باری تعالی خود اجر دیگری برایش خواهد بود.

در اینجا تذکر این نکته نیز حائز اهمیت است که قرآن مجید همان گونه که شفا دهنده و رحمت برای مؤمنین است جهت ستیزه‌جویان و ستم‌پیشگان نیز جز زیانی بیشتر و خسارتی فزونتر بار ندارد! چنانکه می‌فرماید: «وَنُنزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا»^۱ ما آنچه را فرو فرستیم شفا و رحمت برای اهل ایمان است و ظالمان را جز زیانی بیشتر نخواهد بود.

همچنین می‌فرماید:

«أَعْجَبِيَّ وَعَرَبِيٌّ قُلٌ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى»^۲ (کفار می‌گفتند) ای عجب!

۱- سوره‌ی اسراء آیه‌ی ۸۲

۲- سوره‌ی فصلت آیه‌ی ۴۴

آیات کتاب عجمی بیگانه بر رسول عربی نازل می‌شود. به آن‌ها بگو این قرآن، برای اهل ایمان هدایت و شفا است و اما آنانکه ایمان ندارند گوش‌هایشان کر و موجب کوری و ضلالت آن‌ها خواهد بود.

آری! آیات شریفه، مزدگانی و نویدی بزرگ جهت مؤمنان به شمار می‌آید و سزاوار نیست که مسلمانان در هیچ برهه از زمان از کتاب قدسی و جاودانی خود فاصله بگیرند و به این امید که قرآن کریم دردهای روحی و جسمی، دنیوی و اخروی آنان را بهبود و درمان بخشد اعتقاد و ایمان آنان استوارتر بگردد.

نوشتار حاضر که از نظر خوانندگان گرامی می‌گذرد، با سپاس بی‌حدّ ایزد منّان، ثمره‌ی تلاش بیان و بنان مدّت زمانی است نه چندان دور که با توفیقات الهی گردآوری و تدوین گردیده و به علاقمندان و پیروان قرآن و عترت علیهم‌السلام عرضه می‌گردد.

و همانگونه که از نامش پیداست مجموعه‌ی فضائل و خواص یکصد و چهارده سوره‌ی شریفه‌ی قرآن مجید است که از مقام منبع کتاب ناطق صاحب رسالت و ختمی مرتبت و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام به دست ما رسیده است و در آن علاوه بر فضیلت و خواص هر سوره‌ی مبارکه، نامگذاری و ترتیب نزول آن نیز ملحوظ گردیده است.

امید است این نسخه‌ی درمانی ظاهر و باطن، به یاری حق تعالی جهت

برادران و خواهران اهل ایمان، به حقیقت مثمر بوده و توأم با تعظیم شعائی الهی
مورد بهره‌برداری قرار بگیرد و یک ذخیره حسنه برای روز واپسین محسوب
گردد.

بار الهأ ما را به آنچه که دستور داده و وعده فرموده‌ای ایمانی کامل و اعتقادی
راسخ عطا بفرما و بر یقین و توفیقات ما بیش از پیش افزون بگردان.

والحمد لله اولاً و آخراً

تهران - به تاریخ سیزدهم رجب‌المُرَجَّب ۱۴۲۷

خجسته زادروز مولود کعبه، مولای متقیان امیرالمؤمنین علی علیه السلام

سید علی لواسانی